

L'últim Pynchon: molt soroll per a no gran cosa

AAKASH BALI / GETTY

PERE ANTONI PONS

És una dinàmica que ve de lluny –com a mínim dels novel·listes estel·lars del segle XIX com Dickens o Dumas–, però s'ha anat accentuant amb el temps fins al punt que, avui més que mai, l'èxit d'un escriptor –no l'èxit puntual d'una obra, sinó el reconeixement comercial i/o crític del seu talent global– depèn de si és capaç de fabricar una marca pròpia. Aquesta marca pròpia estaria configurada per un estil (si pot ser) inconfusible i per una mirada (si pot ser) particular, també per uns temes recurrents i una manera (si pot ser) personal de tractar-los. Un cop construïda, la marca ha de ser acceptada com a interessant o valuosa. Si ho és, l'escriptor tindrà la predisposició positiva del públic i de la crítica a l'hora de jutjar-ne els llibres. Això té un perill, esclar:

que l'escriptor es deixi embriagar per la inèrcia valorativa que embolcalla tot el que escriu i pensi que, a les seves obres, pot posar-hi de tot i de qualsevol manera perquè, tanmateix, acabarà colant. A vegades em sembla que això és el que li ha passat a Thomas Pynchon.

Conegut per les seves novel·les mastodòntiques i inextricables –és el més barroc de tots els postmoderns–, filles de l'atmosfera contaminada de recels i de paranoies de la Guerra Freda, Pynchon ha aconseguit ser considerat un geni sense sortir de la cova de l'obscurantisme literari, és a dir, sense rebaixar ni un esgló el nivell d'exigència –o de complicació– d'unes novel·les plenes d'ironia i de bromes privades, d'arguments que no s'entenen gaire bé o que no porten enlloc, de temes i subtemes sovint abstrusos i de personatges dels quals no acabem de conèixer-ne mai les motivacions, i

tan excèntrics que no generen cap empatia. Si algunes de les novel·les de Pynchon, inclosa l'última, *Al límite*, s'haguessin comercialitzat amb el nom d'un autor anònim, ¿quants lectors que es van esforçar per acomodar-se a la seva intel·ligibilitat les haurien trobades espesses i avorrides?

Igual que en diverses novel·les anteriors –*Vici inherent* (2009), sense anar més lluny–, Pynchon agafa els patrons del gènere negre per muntar i organitzar l'argument d'*Al límite*. Maxine Tarnow, una especialista en delictes econòmics, rep la visita d'un client que la informa sobre els inquietants moviments d'una empresa de seguretat informàtica i l'estrany comportament del seu director general, Gabriel Ice. A partir d'aquí, Pynchon munta una rebuscada trama d'esquelet detectivesc però recarregada amb tota mena de músculs sociològics –sobre els canvis de la ciutat de Nova York a finals del segle XX–, literaris –és un pastitx de (sub)gèneres populars–, geopolítics –la terbolesa ideològica dels *necons*, la guerra entre els àrabs i els jueus–, culturals –les referències a pel·lícules i telesèries són constants– i tecnològics –ens capbussem en la coneguda com a web profunda, lliure i salvatge, on trobem un santuari de realitat virtual anomenat Deep Archer–. Si *Vici inherent* era una versió cannàbicament hippy del Philip Marlowe de Chandler, *Al límite* és *Matrix* empeltat d'Elmore Leonard.

Ambientada al 2001, durant els mesos immediatament anteriors i posteriors als atemptats de l'11-S, en ple esclat de la bombolla de les empreses puntcom, la novel·la funciona com un clàssic trencaclosques pynchonià: densament conspiranoic i sense cap resolució possible. El problema és que aquesta no-resolució –fruit d'uns personatges que no ens interpel·len i que es confonen, d'unes subtrames que sovint queden a l'aire i d'un desenvolupament caòtic de la història principal– contamina tota l'obra. A més, el fet de tractar l'11-S dona a la novel·la (amb passatges potentíssims, això sí, i ben traduïda per Vicente Campos) un aire de *déjà vu* gratuïtament enrevessat. ♦♦

ALLÍMITE
THOMAS PYNCHON
TUSQUETS
TRADUCCIÓ
DEVICENTE CAMPOS
492 PÀG. / 22 €

ELS CLÀSSICS

Bearn, seductor il·lustrat

ARA

La novel·la *Bearn o la sala de nines* és una de les més importants i reconegudes de la producció literària de Llorenç Villalonga (Palma, 1897-1980). Va ser publicada en català per primera vegada el 1961, a la imprescindible col·lecció *El Club dels Novel·listes* de Club Editor, dirigida per Joan Sales. Així i tot, tenint en compte el context sociocultural de l'època –i, pel que sembla, desavinences de l'autor amb “una editorial barcelonina sobre la manera com li havien esmenat la llenya en una reedició de *Mort de dama*”, escriu Jordi Cornudella–, Villalonga la va publicar cinc anys abans en castellà.

Gràcies a l'aposta de Joan Sales, Villalonga tornaria a publicar regularment en català durant la resta de la seva trajectòria: entre d'altres, veurien la llum *L'hereva de Donya Obdúlia* (1964), *La 'Virreyna'* (1969) i *Un estiu a Mallorca* (1980). A la novel·la, Don Toni de Bearn, casat amb la seva cosina Maria Antònia i sense descendència, sap que amb ell s'extingeix la grandesa de la seva nissaga, d'origens navarresos, sobre l'illa de Mallorca. El protagonista, observat pel jove seminarista i confident Joan Mayol, es lliura als propis plaers decadents, que inclouen aficions il·lustrades (la construcció d'automòbils de vapor i la lectura de Voltaire i Diderot) i la seducció de diverses noies. ♦♦

BEARN O LA SALA DE NINES
LLORENÇ VILLALONGA
EDICIONS 62
336 PÀG. / 9,95 €
(DIUMENGE, AMBLARA)

L'APARADOR

ARA

FICCIÓ

Les dones sàvies de la...
DAVID MARTÍ
Edicions 62

La trementina, una resina que s'extreu del pi roig amb propietats contra el dolor, va donar lloc a l'ofici de trementinaire, generalment exercit per dones pobres. I ser una trementinaire volia dir, necessàriament, vendre i voltar pel món. En aquest context trobem la Sofia i la Dolors, que fan reviure l'aventura prodigiosa que aquestes dones van protagonitzar al segle XIX: les pors i els anhels amb què marxaven, els perills i amors amb què topaven...

L'insòlit viatge de Jerónimo...
LLORT / MALET
Barcanova

INFANTIL

La nova aventura d'en Nuno Peixot, la Silvana i l'Agripina els portarà, o més ben dit, portarà fins als nostres temps l'inventor Jerónimo de Ayanz, a punt per revolucionar les vides dels protagonistes. Com en l'aventura anterior, inclou alguns fets i personatges reals, alhora que ofereix molta fantasia, humor i preguntes: com s'adaptaria a nosaltres algú del segle XVII? ¿Si poguessis fer un viatge en el temps, on voldries anar? ¿A qui voldries conèixer?

Alabardas
JOSÉ SARAMAGO
Trad. Pilar del Río
Alfaguara

FICCIÓ

El gran fracàs ètic de la humanitat són les guerres, la violència desmesurada, i en part, la por que se'n deixa en herència i que ens impedeix actuar pel canvi. Aquest relat inconclús de Saramago torna a abordar una de les seves grans preocupacions: la violència exercida sobre les persones i la impossibilitat de controlar les nostres vides, així com el debat intern que desperta en l'escriptor la ceguesa imposada per la por i la necessitat del compromís social.